

TOSAMA

Izhaja od
meseca ok-
tobra 1965
List, ki ga
člani kolek-
tiva dobijo
brezplačno,
izhaja en-
krat meseč-
no
Leto izhaja-
nja: XVI

Št. 9

GLASILO DELAVCEV TOSAME september 1980

Primopredaja poslov glavnega direktorja

29. avgusta letos je bila skupna seja delavskih svetov zaradi pre-daje poslov dosedanjega glavnega direktorja Slavka Bajeca svojemu nasledniku Edvardu Peternelu.

Ob tej priliki so se poleg dele-gatov vseh štirih delavskih svetov zbrali tudi predstavniki družbeno-političnih organizacij in sicer: čla-ni KOOS Tosama, člani obeh sekre-tariatov osnovnih organizacij ZK ter člani predsedstva mladine.

S sprejetjem zapisnika primo-predajnih poslov, katerega je v po-trditev predložila komisija za pri-mopredajo poslov med starim in novim glavnim direktorjem, je bil Slavko Bajec razrešen nalog indi-vidualnega poslovnega organa, te

Ob 30-letnici samoupravljanja

»Samoupravljanje je revoluci-onaren proces preobrazbe druž-be, ki se lahko odrazi le v pra-vi narodni socialistični revoluci-ji. To je bila naša revolucija. V vsakem socialističnem giba-nju se nujno pojavlja težnja k samoupravljanju in brez samo-upravljajnja tudi ni socializma. Samoupravljanje je takšna obli-ka proizvodnih odnosov, v kate-rih dobiva delovni človek mož-

nost, da neposredno upravlja in odloča o sredstvih, pogojih in rezultatih svojega dela, to pa je bistvo socialističnih odnosov med ljudmi.«

KAKO SE JE ROJEVALO SAMO-UPRAVLJANJE

Misel o delavskem upravljanju se pojavlja hkrati z rojstvom delavskega razreda in delavskega gi-banja. Pojavlja se tako nujno, kot se nujno pojavlja želja delavskega razreda, osvoboditi se izpod tujega jarma. Teoretične zasnove zasledi-mo že pri utopičnih socialistih ter nato v delih Marxa in Engelsa, ki sta prikazala zgodovinsko nujnost tega procesa. Prvi primer praktič-nega uresničevanja ideje o delav-skem upravljanju podjetij pomeni Pariška komuneta leta 1871. Razbila je star državni aparat, v pičlih 72 dneh pokazala, da so delavci spo-sobni sami upravljati družbo, ter prvič v zgodovini izvolila tudi de-lavski svet kot organ delavcev za upravljanje s podjetji.

(Nadaljevanje na 2. strani)

naloge pa je s tem uradno prevzel Edvard PETERNEL.

Ob zaključku dela in odhodu v pokoj se je nato Slavku Bajecu za njegov prispevek k rasti in razvoju ter uspešnemu delu delovne organi-

zacije Tosama zahvalil v imenu so-delavcev direktor TOZD Saniteta Janez Leskovec. Po izročitvi umet-niške slike — priznanja vodilnemu delavcu Tosame za njegove zaslu- (Nadaljevanje na 5. strani)

Doplačilo za top- lo in hladno ma- lico

Iz podatkov za obdobje I. — VI. 1980 je razvidno, da je obrat druž-bene prehrane pri svojem poslova-nju presegel dogovorjeno višino planiranih stroškov za prehrano, v višini 351.175,00 din. Postopek obračunavanja storitev obrata druž-bene prehrane je bil s 1. 1. 1980 spremenjen in sicer tako, da so po-leg materialnih stroškov (živila) za pripravo obrokov malic vkalkulira-ni tudi vsi ostali stroški, ki pri pripravi nastajajo.

(Nadaljevanje na 4. strani)

(Nadaljevanje s 1. strani)

OB 30-LETNICI SAMOUPRAVLJANJA

Na naših tleh je šele socialistična revolucija, ki je bila v prvi fazi izvedena med NOB, odprla resnične možnosti za uveljavitev delavskega razreda kot vladajočega razreda.

Z zmago narodne revolucije leta 1945 je nastala nova socialistična Jugoslavija, z novimi družbenoekonomskimi odnosi.

Za naše povojno obdobje je bilo značilno uveljavljanje moči države in njenega aparata. Kljub temu lahko ugotovimo, da so takoj po vojni delavci delno sodelovali pri upravljanju podjetij že pred uvedbo delavskih svetov, in to prek delavskih zaupnikov in sindikatov. Ti so imeli po zakonu določene pravice pri urejanju gospodarskih vprašanj, vprašanj organizacije proizvodnje ipd. Vsekakor je bil vpliv delavskih zaupnikov in sindikatov neznaten v primerjavi s pravicami direktorjev in državnih organov, vendar je to kljub temu imelo pozitiven vpliv na osnovno znanje delavcev o upravljanju podjetij.

23. decembra 1949 je bilo izdano navodilo o ustanavljanju in delu delavskih svetov v državnih gospodarskih podjetjih. Dokument sta podpisala Boris Kidrič kot predsednik gospodarskega sveta zvezne vlade in Djuro Salaj kot predsednik centralnega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije.

Že v nekaj mesecih praktičnega dela se je izkazalo, da je delavsko samoupravljanje prav tista oblika, po kateri bo lahko delavski razred prevzel neposredno upravljanje gospodarstva. Državni organi so sklenili, da je treba pripraviti osnutek zakona o delavskem upravljanju, ki bi pravno izrazil nove spremembe in dal delavskim svetom širše okvire za dejavnost. Z zakonom je bilo treba natančno določiti vlogo direktorja kot voditelja vsakdanjega proizvodnega procesa in delavskega sveta kot organa, ki upravlja podjetje. Osnutek je bil pripravljen zelo hitro, čeprav je šlo za dotlej najpomembnejši zakon. Pri njegovem nastanku so sodelovali vsi takratni pomembni družbenopolitični ljudje in gospodarstveniki Jugoslavije, najbolj pa tovariš Kidrič.

27. junija 1950 je ljudska skupščina sprejela temeljni zakon o upravljanju z državnimi gospodarskimi združenji in višjimi gospodarskimi združenji po delovnih kolektivih. To je bil najbolj revolucionaren akt po sprejetju zakona o nacionalizaciji sredstev za proizvodnjo in prvič po oktobrski revolu-

ciji je neka komunistična partija obnovila najbolj radikalna stališča klasika marksizma o državi. Zakon je vnesel velike spremembe v družbenoekonomsko ureditev, določeno z ustavo iz leta 1946, zahteval spremembo državno-centralističnih odnosov s samoupravnimi-demokratskimi odnosi. Z uvedbo delavskih svetov so delavci začeli upravljati tovarne v imenu družbe in s tem je bil ustvarjen temelj, da tisti, ki dela, tudi žanje plodove svojega dela. Delavski sveti imajo v razvoju socialističnega samoupravljanja zgodovinski pomen, saj predstavljajo ogrodje samoupravnih odnosov, hkrati pa so najpomembnejši organ delavske samouprave.

IZVOLITEV PRVIH DELAVSKIH SVETOV V SLOVENIJI

Rok za volitev prvih delavskih svetov je bil od 7. januarja do 11. februarja. Kmalu je bilo izvoljenih 1919 članov delavskih svetov od skupaj 63.477 delavcev.

Namen izvolitev prvih delavskih svetov je bil, kot je bilo rečeno na konferenci, doseči čim večjo demokratičnost v proizvodnji in večjo angažiranost delavcev pri izpolnjevanju gospodarskih nalog. Delavski sveti so prevzeli del nalog, ki jih je do tedaj upravljal direktor. Njegove pristojnosti s tem niso bile zmanjšane. Konkretne naloge delavskih svetov so bile, proučevanje nalog v zvezi z gospodarskim planom podjetja, dajanje pripomb nanje, s čimer naj bi odpravili tehnične in administrativne slabosti podjetja, ukvarjati se z vprašanji delovne sile, vzgoje kadrov, sistematizacije, z eno besedo, notranje organizacije podjetja. Delavski sveti naj bi se sestajali enkrat mesečno in njihovi sklepi so bili pravomočni, torej jih je direktor moral upoštevati.

POMEN SAMOUPRAVLJANJA

Pomen uvedbe samoupravljanja je zelo težko izraziti v nekaj besedah.

Do danes je to ena največjih zgodovinskih vrednot, kar jih je izbojeval delavski razred Jugoslavije od prvih začetkov pa vse do današnjih dni, hkrati pa je to tudi višek dosedanjih bojev delavskega razreda na svetu sploh.

Samoupravljanje je v teh 30 letih prešlo pot od prvih delavskih svetov kot posvetovalnih poskusnih teles v letu 1950, delavskih svetov in upravnih odborov, izvoljenih na podlagi temeljnega zakona iz leta 1950, nadaljnega razvoja z Ustavnim zakonom iz leta 1953, ustavo SFRJ iz leta 1971, ustavo SFRJ iz leta 1974, zakonom o združenem delu iz leta 1976 ter drugimi sistemskimi zakoni, do celovitega družbenega sistema, kjer prevladuje družbena lastnina proizvajalnih sredstev in kjer združeni proizvajalci vse bolj odločajo o vseh dejavnostih svojega dela, ravno tako pa o celotnem razvoju družbe.

Samoupravljanje se je močno razvilo in zajelo celotno družbeno življenje ter postalo podlaga proizvodnih odnosov. Uveljavilo se je kot prevladujoč družbenoekonomski odnos, kot bistvo družbenega, socialnega, ekonomskega, političnega in celotnega boja socialistične Jugoslavije, kot ideologije in kot način vsakodnevnega mišljenja. Samoupravljanje je postalo dejstvo in praksa milijonov ljudi, trajna, neodtujljiva pravica in dolžnost vseh delovnih ljudi. Pokazalo se je kot najmočnejši faktor spodbujanja dejavnosti in ustvarjalnosti ljudi na vseh področjih družbenega življenja, kot močan spodbujevalec razvoja materialne podlage delovnih ljudi.

Samoupravljanje je torej postalo objektivna zakonitost, z osnovno silo delavskega razreda in delovnih ljudi v združenem delu, ki ga vse bolj poglobljamo in razvijamo v smeri Marxove svobodne asociacije proizvajalcev.

Pripravila V. B.

Iz investicijskega programa

S pomanjkanjem skladiščnih prostorov se srečujemo že daljše obdobje, saj nismo vzporedno s povečanjem proizvodnih zmogljivosti uspeli povečati skladišča za surovine in izdelke. S srednjeročnim

planom smo si postavili cilj rešiti membnejše vprašanje preskrbe tudi ta pereč problem. Vedno porov in za proizvodni proces zahteva

(Nadaljevanje na 3. strani)

kvalitetnejši, odgovornejši odnos do vseh osnovnih materialov, katerih se veliko pri sedanjem načinu skladiščenja poškoduje, kar nato povzroča zastoje in slabše izkoristke v proizvodnji.

Ze pri sestavi investicijskega programa za leto 1980 smo nakazali, da je nujno izvršiti hitre rešitve, zato smo predvideli postavitev skladiščnih šotorov koridorjev. Priprave te investicije so v zaključni fazi. Podpisana je pogodba s podjetjem Slovenija ceste za asfaltiranje prostora na zapadni strani tovarne (ob Tkalski ulici), kjer bosta postavljena dva koridorja v skupni tlorisni površini cca 800 m². Podpisana je pogodba z dobaviteljem koridorjev. Induplati in pridobljena so vsa potrebna soglasja za postavitev na določeni lokaciji. Predvidevamo, da se bodo dela — utrjevanje in asfaltiranje pričela takoj v začetku septembra in se v celoti zaključila v mesecu septembru.

S pridobitvijo novih skladiščnih površin bo občutiti večje olajšanje predvsem v TOZD Filtri, saj bodo delno koristili te prostore za skladiščenje izdelkov, ki jih je potrebno zbrati za posamezne odpreme v večjih količinah. Postavitev koridorjev je le začasna in hitra rešitev pridobitve novih skladiščnih prostorov. V bližnji prihodnosti, pa bomo morali pripraviti projekt za razširitev skladišč, tako za izdelke kot za surovine. Od ostalih inve-

sticijskih projektov so v zaključni fazi naslednji:

V kratkem bo dobavljen kontejner za skladiščenje vnetljivih tekočin. Pridobljena so potrebna soglasja in sklepi samoupravnih organov. Čas dobave kontejnerja je 30 dni.

V zaključni fazi so priprave za nakup kompresorja. V kompresorsko postajo se bo namestil še 1 kom kompresorja v enaki izvedbi kot je sedanjí. Dobavni roki te opreme so daljši in bo dobava predvidoma v 10 mesecih.

Zaključeni so pomožni prostori v skladišču surovin. Tako je rešen dolgoletni problem, ki so ga občutili zaposleni v skladiščni službi. Izdelani so garderobni prostori s sanitarijami, umivalnico ter pisarniškimi prostori.

S češko firmo Investa je sklenjena pogodba o dobavi križno previjalnih strojev, ki bodo dobavljeni v začetku prihodnjega leta.

Nekateri pomembni projekti so pripravljeni za TOZD Filtri iz programa dodatne proizvodnje, pri tem se bo potrebno zavzeti za uvoz potrebne opreme.

V strokovnih službah je v teku izdelava projekta predelave odpadkov, z večjo prizadevnostjo se bo potrebno zavzeti, da se uvozi del opreme, ki jo bomo neobhodno potrebovali za realizacijo tega projekta.

Franč Peterlin dipl. ing.

Poti revolucionarnega boja pa so ga vodile naprej. Najprej v Sombor, Zagreb, na Dunaj, tja, kjer je bil partiji najpotrebnejši. Ime Josip Broz je tedaj izginilo za skoraj devet naslednjih let. Josip Broz nadaljuje boj kot Valter, Rudi, Spiridon Mekas, John Aleksander, Karlson, ing. Slavko Babi, Ivan Kostanjšek. Ime Tito se je prvič pojavilo približno ob istem času. Ime, ki bo ostalo »drugi jaz« Josipa Broza — simbol nekega gibanja, nekega novega časa. Težko je reči, kdo in kdaj je prvič Josipa Broza tako imenoval. Zapisano je, da je tovarniš Tito o tem rekel: »Ime Tito nisim še iz obdobja 1934 — 1936. Ne vem točno, kdaj sem ga prav zaprav dobil.« Iz dokumentov je razvidno, da je bilo ime TITO prvič zapisano leta 1934 v zapisniku seje CK KPJ na Dunaju, v katerem je rečeno, da je seji prisostvoval tudi Tito. Josip Broz ga je vzel kot eno od pogostih imen njegovega rojstnega kraja. »Nikakršnih posebnih razlogov ni bilo, da privzamem ime Tito, vendar pa je v mojem rodnem Zagorju to ime precej pogosto in sem se verjetno zato odločil zanj«, je rekel tovariš Tito.

Bili so časi, ko je imel Josip Broz veliko imen, toliko, da si jih ni mogel vedno zapomniti. Bili pa so tudi časi, ko so tisoči posebej izurjenih ljudi iskali osebnosti, ki so se kot so mislili — skrivali za istim imenom. Govorili so, da je bil Tito sovjetski agent, stavec z brado, ženska, komite in simbol, ki ga privzame eden od voditeljev vstaje, ko prejšnji pade.

Tako je bil Tito za ves svet dolgo časa skrivnostna osebnost in sicer vse do Bihaške republike ob koncu leta 1942. Tito je takrat sam na javnem zborovanju v Bosanski krajini snel skrivnostno tančico s svojega psevdonima. Od takrat sta za svet Josip Broz in TITO ena osebnost. Od takrat je Josip Broz Tito simbol svobodne in neodvisne države.

Marta Drčar

Kako je nastalo ime TITO!

Bilo je marca leta 1934. Kovinarski delavec, ilegalec in preganjaní komunist JOSIP BROZ se je iz zapora vrnil v rojstno vas Kumrovec. To je bil konec petletne ječe, konec ujetništva, ki se je začelo po znanem bombaškem procesu leta 1928 v Zagrebu.

Bivanje v rojstni hiši ni bila posledica želje Josipa Broza, da bi si odpočil, niti hrepenenje po dneh otroštva. Tako so sklenile policijske oblasti. Rojstni Kumrovec so Josipu Brozu določili za kraj prisilnega bivanja, potem ko je prišel iz zapora. Nemirni duh revolucionarja, borca za delavske pravice, ni poznal oddiha. Med bivanjem v Kumrovcu je še bolj spoznal težavne razmere, v katerih so živeli kmetje v Zagorju in onstran Sotle v Sloveniji. Vsakodnevni pogovori z ljudmi iz tega kraja in ideje, ki jih je propagirali, so morali vzbuditi pozornost. Kmetje so ga sprejeli z naklonjenostjo. To pa ni bilo

po godu le enemu človeku, duhovniku. Neko nedeljo je duhovnik po maši v cerkvi povedal, da se je vasi pojavil »antikrist«. Za izkušenege ilegalca je bilo to znamenje, da zanj v rojstni hiši ni več varno. In nekega dne je izginil.

Giblivi delovni čas?

Stabilizacijska prizadevanja so znana vsakemu našemu delovnemu človeku. Vsi se trudimo za izboljšanje stanja našega gospodarstva. Vsak pozitiven element, ki k temu prispeva, je dobrodošel.

Delo je povezano s časom, kako pa izkoriščamo delovni čas je odvisno od naših organizacijskih možnosti in sposobnosti. Pri dobrem

izkoriščanju delovnega časa takoj pomislimo na »giblivi delovni čas«.

Na zborih 28. 3. 1980 je bilo tudi v Tosami pri predložitvi letošnjega stabilizacijskega programa omejen giblivi delovni čas kot možnost za vse tiste delavce, ki bi ga lahko koristno uporabljali, predvsem za delavce DSSS.

(Nadaljevanje na 4. strani)

(Nadaljevanje s 3. strani)

Giblji delovni čas sploh ni več novost, le njegova uporaba pri nas je še skromna. Najprej so ga uvedli v ZRN (1968) z namenom, da bi se izognili prometnim konicam ob prenehanju delovnega dne. Pri spremljanju nastalih sprememb pa so ugotovili še vrsto drugih koristi, tako za delodajalce kot za delavce.

Model gibljivega delovnega časa je vrazličnih kraji, pogojih, različen. Običajna oblika gibljivega delovnega časa je, da je delovni dan razdeljen v dva dela: v t. i. mandatorni delovni čas in osrednji, ko mora biti delavec na delo in na t. i. diskretni ali povezovalni delovni čas, to je pred in po srednjem delovnem času. Število ur za gibljiv delovni čas si lahko izberejo delavci sami s pogojem, da opravijo določeno število delovnih ur v določeni časovni periodi. Vsak program, ki dovoljuje gibljivi delovni čas pomeni poleg vsega tudi posebno veliko psihološko prednost. Pri gibljivem delovnem času se namreč delavcu ni potrebno vedno opravičevati nadrejenemu, če pride pozneje na delo in ni potrebno prositi za dovoljenja, če želi nekoliko preje odditi z dela. Tako delavec ni več »obremenjen« s strogim delovnim časom. Prav tako pa delavcu ne predstavlja nobeno breme, če mora ostati dlje na delu, če je tisti dan pozneje prišel. S tem odpade tudi problem presekanosti delovnega časa ob koncu delovnega dne, ker delavec sam raje opravi začeto delo po rednem času in pride naslednji dan nekoliko pozneje.

Precej je prednosti, ki jih ponuja gibljivi delovni čas ne le za drugačno počutje delavcev, ampak tudi za gospodarstvo, kar je najbolj pomembno. Zamude na delo se precej zmanjšajo, ali pa jih sploh ni; čas za delovno ogrevanje se zmanjša, prav tako se zmanjša delovna naveličanost (utrujenost) ob koncu dneva. Delavci so bolj učinkoviti, hitrejši; bistveno se zmanjša abstenizem; edino stroški za energijo se rahlo povečajo (predvsem razsvetljava, električni aparati). Možnosti zlorabe pri tem so ob dobrem organiziranju zelo majhne. Vse te prednosti so dosežene, ker si delavci sami planirajo čas glede na delo in ga potem skušajo tudi čim hitreje opraviti, niso več tako odvisni od diktiranega delovnega časa. To pa pomeni boljše izrabo delovnega časa, s tem pa se povečuje produktivnost, kar si vsi želimo.

Ko se delavci privadijo gibljivemu, drsnemu delovnemu času, se v veliki večini ugotavljajo pozitivne strani. Nesporno je, da ima v izkoriščanju boljših delovnih pogojev gibljivi delovni čas svojo legitimno vrednost. Začel se je kot eksperiment, postopoma razvijal, danes pa absolutna večina tistih,

ki so ga uvedli ugotavlja, da pri naša neprimerno več koristi kakor težav.

Bomo to ugotovili in se znali organizirati tudi v Tosami? Gotovo je to ena dobrih priložnosti, da še bolje izkoristimo delovni čas, še

posebno zdaj, ko se nam obeta premik dnevnega časa. Obenem bomo poskrbeli tudi za boljšo propustnost prometa in zmanjšali prometne nesreče ob prihodu in odhodu z dela.

Tone Cerar

Doplačilo za malico

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ker so ti stroški že od začetka obračunavanja, ki temelji na zakonskih določilih previsoki oz. se

zaradi nenehnih podražitev še večajo, jih moramo z lastno udeležbo pri nadaljnjem poslovanju obrata družbene prehrane v celoti pokriti.

Izračun vrednosti potrebne lastne udeležbe

Skupaj materialni stroški za obdobje I. — VI. 1980	2,455.257,10 din
Realizacije (od točke 4-7 priloga 2)	— 271.570,90 din
Skupni materialni stroški za obroke malic	2,183.786,20 din
Ostali stroški (priloga 2)	+ 968.665,30 din
STROŠKI SKUPAJ:	3,152.451,50 din
Realizacije (Priloga št. 2 od točke 1-3)	— 2,801.275,70 din
RAZLIKA V BREME (IZGUBA)	351.175,80 din

V obdobju januar — junij 1980 je bilo v obratu družbene prehrane pripravljenih 113.735 toplih in hladnih obrokov.

RAZLIKA V BREME 351.175,80 din = 3,09 din

PRIPRAVLJENI OBROKI 113.735 obrokov

(poročilo EPS)

Razlika v breme za 1 obrok je 3,09 din.

STROŠKI POSOVANJA OKREPČEVALNICE I. — VI. 1980

Stroški	
1. Gorivo (plin)	13.502,50 din
2. Material za čiščenje	41.670,05 din
3. Pisarniški material	8.231,50 din
4. Prehrambeni artikli	2,455.257,10 din
5. Komunalne storitve	15.215,30 din
6. Transportne storitve — ostalo	750,00 din
7. Odpis drobnega inventarja in embalaže	744,85 din
8. Zdravniški pregledi	4.291,20 din
9. Storitve občanov — čiščenje oken, prostorov	22.440,00 din
10. Povračilo za stroške prevozov na delo in z dela	11.549,50 din
11. Izdatki za službeno in delovno obleko	2.993,00 din
12. Zaščitna sredstva	2.348,80 din
13. Nadomestila stroškov za uporabo oseb. avtom.	450,00 din
14. Storitve mehanične delavnice	10.637,10 din
15. Storitve mizarske delavnice	4.686,00 din
16. Storitve elektro delavnice	4.492,50 din
17. Storitve kotlarne	34.306,35 din
18. OD okrepčevalnice s prispevki	670.800,05 din
	3,304.365,80 din

Amortizacija za I. — VI. (obračunana v TOZD Saniteta in TOZD Filtri) 119.556,60 din

Skupaj stroški okrepčevalnice 3,423.922,40 din

V stroških niso zajeti stroški elektrike in vode, ker se računi knjižijo v obeh TOZD-ih.

Realizacija

1. Topli obrok DSSS	751.915,70 din
2. Topli obrok TOZD Saniteta	1,793.837,05 din

(Nadaljevanje na 8. strani)

Primopredaja poslov glavnega direktorja

(Nadaljevanje s 1. strani)

ge pri razvijanju delovne organizacije — se je Slavko Bajec za izrečene besede zahvale in priznanja ter za izkazano pozornost ob upokojitvi zahvalil ter nato na kratko orisal tisti del svoje življenjske poti, ki je bila povezana z delom v Tosami. Tovariš Bajec je povedal, da mu je v tem času vsak delovni uspeh Tosame mnogo pomenil, in

je zahvalil za zaupano mu odgovorno nalogo, potem pa se je predvsem zadržal pri nalogah pred katerimi stoji TOSAMA in gospodarstvo nasploh v sedanjem trenutku.

V nadaljevanju članka objavlja mo nagovor tov. Leskovca kot tudi govor Edvarda PETERNELA ob uradnem prevzemu dolžnosti glavnega direktorja.

Janez Leskovec:

V imenu DPO se je tov. Bajcu zahvalila za sodelovanje Ivanka Ogorevc

da bo tudi v bodoče vesel vsakega novega koraka pri delu in razvoju Tosame.

Glavni direktor Edvard Peternel je sejo o primopredaji poslov zaokrožil z govorom, v katerem se

TOVARIŠ DIREKTOR!

Dovolite mi, da se v imenu sodelavcev z nekaj besedami poslovinim od dolgoletnega člana našega kolektiva, ki je skoraj tri desetlet-

ja aktivno sodeloval pri izgradnji delovne organizacije TOSAME in se ves čas tvorno vključeval v kreiranje njene poslovne politike. Nekaj besed za veliko delo, ki je bilo ta čas opravljeno.

Tovariš direktor! Upam, da se ne motim, če rečem, da so vam prizadevnost, želje po znanju in napredku ter neumorni duh omogočili, da ste hitro postali vodilni delavec in tako dobili priložnost, da svoje ustvarjalne sile angažirate za razvoj TOSAME. Tej nalogi ste se v celoti posvetili in postali eden izmed glavnih motorjev, ki so gnali TOSAMO naprej — od majhne zastarele tekstilne tovarne do današnje sodobne, v evropski prostor vključene, delovne organizacije.

Ne bom našteval zaslug, ki jih imate na vseh področjih dela in življenja v Tosami, prav pa je, da omenim, da ste s svojim širokim znanjem bili tudi ves čas pobornik zaposlovanja strokovnih kadrov in to še v času, ko še ni bilo slutiti tako naglega razvoja, ki je sledilo kasneje. S tem je nastala trdna podlaga za vaše uspehe v zadnjem času, ko ste bili vi na čelu velikih naporov kolektiva Tosame, da se znebi zastarele proizvodnje in stopi v družbo visoko razvitih delovnih organizacij z modernim načinom proizvodnje. Z zgledom, entuziazmom, pogumom in velikim lastnim angažiranjem ste uspeli mobilizirati strokovne delavce in ves kolektiv za nenehno in trdo delo pri realizaciji velikih investicij, katerih rezultati so trajnega pomena za naše nadaljnje delo in življenje.

Z nesebičnim razdajanjem ste nam omogočili, da smo se tudi mi hitro vključili v proces poslovanja »TOSAME« in se skupaj z vami veselili uspehov. S svojimi izkušnjami pa ste nas marsikdaj tudi obvarovali nezaželenih posledic, ki bi sledile, če ne bi bilo vašega prijateljskega nasveta, vaše pomoči.

Pri vsakem delu so prisotne tudi napake, nasprotja in slaba volja. Menim pa, da je bilo tega tako malo, da je zaradi uspehov to nepomembno, skoraj pozabljeno in prav je, da čas to pokrije in kaže le tisto, kar je dobro in trajno.

Tovariš direktor!

Najlepša vam hvala za vse, kar ste storili za nas sodelavce, za kolektiv in TOSAMO. Vemo, da ste utrujeni in da je odhod boleč. Vendar pa verjamemo, da si boste hitro opomogli in se posvetili tistim stvarim, ki vas veselijo, pa morda do sedaj za to ni bilo časa. Zato vam v imenu sodelavcev želim še dosti lepih in srečnih dni.

Edvard Peternel:

Tovariš Edvard Peternel se je delegatom iskreno zahvalil za upanje, ki mu je bilo izkazano z (Nadaljevanje na strani 6)

Direktor TOZD Saniteta Janez Leskovec: Najlepša vam hvala za vse!

imenovanjem na delovno mesto direktorja DO.

»Zavedam se, da izkazano priznanje pomeni sprejem velikih obveznosti in odgovornosti, predvsem s stališča nadaljevanja tradicionalno dobrega poslovanja in doseganja izrednih gospodarskih rezultatov.

Upam, da bom to zaupanje opravičil, za kar pa bo nedvomno potrebno vložiti vse znanje in sposobnosti.

Prepričan sem, da bomo tudi v bodoče dosegli dobre rezultate, če bomo vsi skupaj, ob maksimalnem angažiranju, vzpostavili take medsebojne odnose, ki bodo jamčili:

- pošteno, iskreno in delovno sodelovanje pri opravljanju tekočih nalog in sprotne reševanju nastalih problemov
- medsebojno spoštovanje, predvsem pa spoštovanje in priznanje dobro opravljenega dela
- dosledno izvajanje sprejetih dogovorov, sklepov in odločitev
- sprotno opozarjanje na napake in pomankljivosti
- realno, tekoče in pravočasno informiranje o vseh zadevah, ki so pomembne za delovno organizacijo.

Dolžnosti direktorja prevzemam v času, ko je v naši državi izredno težka gospodarska situacija, morda najtežja od leta 1948, ko nas je prizadela resolucija informbiroja z vsemi njenimi posledicami.

Leto 1980 je bilo in bo tudi v naslednjih mesecih leto izrednih dogodkov, ki bodo v celoti prelomno vplivali na naše nadaljnje življenje in delo. Ti dogodki so predvsem bolezen in smrt tovariša Tita, energetska kriza z vsemi težkimi posledicami, izredno kritična gospodarska situacija v celotni državi, predvsem na področju mednarodne menjave, drugi politični dogodki v svetu in naravne katastrofe.

Vsi navedeni dogodki zahtevajo izredne ukrepe od katerih so nekateri že sprejeti, nekateri pa so še v pripravi in bodo sprejeti v kratkem.

Za nas, za delovno organizacijo Tosama, so pomembni predvsem tisti, ki se nanašajo na gospodarsko področje, to je na področje stabilizacije in izboljšanja mednarodne menjave.

V zvezi s tem je prav, da vas opozorim predvsem na tiste najpomembnejše naloge, katerih se bomo morali lotiti takoj in se za uspešno realizacijo tudi vsi skupaj maksimalno in zelo odgovorno angažirati.

Prvotno se je govorilo o letu 1980 kot stabilizacijskem letu — vendar pa se je skozi ustrezne analize ugotovilo, da so naši gospodarsko-ekonomski pogoji v tako kritični fazi, da stabilizacije ne moremo rešiti v tako kratkem obdobju in da bomo breme stabilizacije in breme dolgoletnih napak nosili skozi

celotno petletno obdobje — ali pa morda še dalj. Program stabilizacije je bil v Tosami sprejet in ga več ali manj vsi poznamo. Prav je, da k realizaciji programa stabilizacije vsi zelo resno pristopimo in da se vsi po najboljših močeh trudimo, da bomo s čim manjšimi stroški, v čimkrajšem času CIM-VEČ in najboljše delali.

Za celotno državo pa tudi za našo delovno organizacijo so najpomembnejše usmeritve v izboljšanje zunanjetrgovinske menjave. Dejstvo, da Tosama več uvozi kot izvozi je za nas izredno pomembno in zahteva še dodatne napore, ker vse usmeritve in odločitve na vseh nivojih so take, da bo moral vsakdo, ki uvaža tudi izvažati, vendar ne samo v razmerju 1 : 1, ampak precej več. Le tako je možno pridobiti devize za pokrivanje obveznosti vezave napram tujini. Kolikšne bodo devizne pravice glede

tem bo oskrba domačega trga zelo problematična. Vse pogostejši so tudi primeri, da se naesh osnovne surovine za proizvodnjo na zelo različne načine občutno dražijo medtem, ko mi cen našim izdelkom ne moremo povečati. Osnovno načelo v dopolnjenem družbenem dogovoru o politiki cen v SFRJ v letu 1980 je, da se učinki stabilizacijskih ukrepov ne smejo prelivati v povečanje cen, ampak je te učinke treba sanirati predvsem z večjo učinkovitostjo in ekonomičnostjo dela. Da bomo to dosegli, bo treba veliko dodatnih naporov predvsem zato, ker nam polletni rezultati že kažejo, da je rast stroškov proizvodnje kar precej višja od rasti dohodka. To pa pomeni tudi določene negativne učinke na ostalo področje, predvsem na področju osebnih dohodkov. Ne smemo zanemariti dejstva, da sta DSSS in TOZD Filtri že kršitelja ustre-

na ustvarjen izvoz še ni znano. Posledice tako zahtevne usmeritve na uvozno izvozno področje imajo lahko za našo delovno organizacijo izredno težke posledice, v kolikor se v te tokove ne bomo pravočasno in kvalitetno usmerili.

Enako pomembno kot povečanje izvoza je tudi zmanjševanje uvoza. Na tem področju je bilo v Tosami že precej storjenega, vendar pa glede na situacijo, to verjetno ne bo dovolj. Zato bo nujno tudi v bodoče in to seveda čimprej, temu področju posvetiti vso pozornost in sprejeti nalogo zmanjševanja uvoza kot prvomestno.

Že dosednji ukrepi v smeri stabilizacije so imeli za Tosamo nekatere negativne učinke — predvsem se to čuti (na račun devalvacije) pri TOZD Filtri, pri katerih se je cena osnovne surovine tako povečala, da domače tržišče ni več zanimivo.

V kolikor ne bomo dosegli ustreznih sporazumov s kupci, po-

nih meril in da bo to stanje do konca leta sanirati in to na način, ki bo za delavce najmanj boleč.

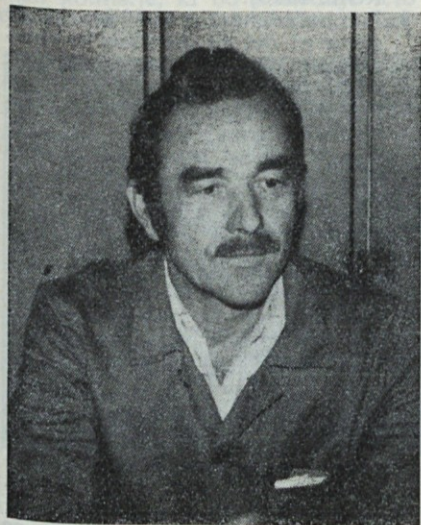
Leto 1980 je zelo pomembno tudi s stališča planiranja. Letos se izteka dosedanje srednjeročno — petletno plansko obdobje in v polnem teku so postopki za izdelavo in sprejem plana za naslednje srednjeročno obdobje. Mislim, da bo pri temu planu treba biti zelo realen. Stabilizacija bo trajala daljše časovno obdobje. To dejstvo in pa dolgoročna usmeritev v izvoz morata biti temeljni osnovi za izdelavo tega dokumenta.

V tem kratkem uvodnem nagovoru sem se dotaknil le nekaterih najosnovnejših in najbolj perečih vprašanj, ki so v tem trenutku prisotna. Upam, da mi ne boste zamerili, če je bil moj uvod ob prevzemu delovne dolžnosti direktorja delovne organizacije usmerjen le v težave in iz teh težav izhajajoče naloge ki nas v prihodnje čakajo. Mislim, da je prav, da se pro-

Življenje teče

»Veliko je 50 let, če gledaš le številko, vendar ni minilo toliko časa, da se ne bi spomnil svojih šolskih dni med vojno, težkega dela po vojni, na polju, pri gradnji. Saj še ni dolgo, kar sta bili hčerki majhni, sedaj pa že nadaljujeta študij na visoki šoli oziroma gimnaziji.«

več prahu kot v prejšnjem. Še vedno sva le dva brusilca za 23 mikalnikov kot včasih za sedem. Na novih mikalnikih je zahtevnejše in dražje vzdrževanje, pa še bombaž

Tako je govoril naš jubilar tova JOŽE ORAŽEM, ki je v Tosami že 23 let, ko je pričel na delovnem mestu belilca. »Tu je bilo včasih res težko. Ves bombaž smo premečali ročno v kotle in spirali v kotlih z mrzlo vodo. Zaradi take temperaturne razlike je bilo ponavadi pozimi pri odpiranju kotla toliko pare, da se med seboj sploh nismo videli. Vso obeljeno vato smo »scufali« ročno in jo podajali na lesno sušilnega stroja. Najbolj je nato treba paziti pri beljenju gaze. Če si jo po beljenju s hipokloritom preslabo spral in nato nanjo vlij kisline, so nastale luknje, kar se meni ni zgodilo.«

Jože je delal štiri leta kot vodja tudi v oddelku, katerega ni več, v Krašnji.

»Izdelovali smo polirno vato ter A in B odejno vato. Bilo nas je sedem in delali smo v treh izmenah. Slabšo odejno vato smo izdelovali predvsem za tapetništvo, boljše pa za prešite odeje. Kmalu pa je pričela odejno vato izpodrivati pena, pa tudi bombaža je bilo čedalje manj in teže ga je bilo dobiti, zato sem se ponovno preselil na Vir kot vodja izmene v belilnico, kjer so se pogoji že znatno izboljšali. Vedno pa so me privlačili mikalniki in z veseljem sem prevzel delovno mesto vzdrževalca v mikalnici. Res je, da imamo nov oddelek, toda zaradi vseh drugih strojev za izdelavo vložkov in plenjc je mnogo

je slabši in tako tudi kvaliteta vate ni taka kot včasih.«

Želi si predvsem, da bi kmalu zamenjali vsaj del strojnega parka v mikalnici in da bi bilo vedno dovolj dela. Če bo delo, bo tudi za služek in lahko bo pomagal hčerkam do poklica, do službe.

Jožetu želimo ob tem jubileju še mnogo zdravih in srečnih let.

O delu KOOZS

Izvilleki 10. redne Konference osnovnih organizacij zveze sindikatov, ki je bila 11. 8. 1980.

Predsedniki IO OOOZS so najprej podali kratka poročila o delu v minulem obdobju.

Sledil je pregled nalog, ki jih je KOOZS prejel z Občinskega sindikalnega sveta.

Ad) 1

— Na ravni občine poteka širša družbena akcija za boj proti alkoholizmu in narkomaniji.

— KOOZS daje predlog pristojnim samoupravnim organom o uporabi balončkov za preverjanje vinjenosti. Predvsem pa je potrebno opozarjati vodje dela, da dajo prijavo o morebitnem pojavu vinjenosti, pristojnemu disciplinskemu organu.

— Člani KOOZS so sprejeli sklep, da se zadalži Odbor za splošne zadeve, naj pripravi razpored malic tako, da se termin razdeljevanja za posamezne oddelke zamenja vsakih šest mesecev.

— Potrjena sta bila novo imenovana praporščaka: tova. Sedeljšak Franc in tova. Marenk Benjamin.

Ad) 2

— V KOOZS so po odhodu tova. Mežnar Silve na bolniški dopust nastale kadrovske spremembe. Tajniška dela bo sedaj opravljala tova. Urbanija Martina. Po odhodu tova. Jeretina Metke na porodniški dopust ki je bila sedaj namestnica

predsednika KOOZS, bo naloge prevzela tova. Kosmač Albina.

Ad) 3

— Občinski sindikalni svet je zadolžil KOOZS Tosama, da se izpolni anketa o inovacijah. To izpolnjevanje bo potekalo v EPS in TRS, rok za izdelavo pa je 20. 9. 1980.

— Pod pokroviteljstvom SZDL občine Domžale, tečejo priprave na akcijo NNNP, ki naj bi se v Tosami začele v začetku septembra. Omenjena akcija mora biti izvedena do marca 1981 in se je morajo udeležiti vsi člani kolektiva.

— V letošnjem letu poteka akcija »Tisoč delavcev — sodelavcev«, katera naj bi povečala diposniško mrežo za naše glasilo. V Tosami je organiziran odbor, ki naj bi pospeševal dopisovanje v naš interni časopis Tosama in s tem ustvaril še globlje spoznavanje in sodelovanje med člani kolektiva.

Na republiški ravni poteka sedaj širša družbena akcija o načinu delitve dohodka — kako naj se razdelijo sredstva za OD — v SSP in stroške. Pri izvajanju te akcije se je KOOZS povezala s skupnim delavskim svetom in drugimi družbeno političnimi organizacijami v Tosami.

Ena izmed nalog sindikata je tudi humanizacija dela, da poskrbi za varstvo delavcev pri delu in njihovo socialno varstvo. Ta naloga se prenese na strokovne službe, katerim je pri njihovem delu (Nadaljevanje na 8. strani)

(Nadaljevanje s 6. strani)

blemov in težav ter nalog zavedamo, ker le, če vemo kaj nas v prihodnje čaka, se na to lahko ustrezno in pravočasno pripravimo in tudi uspešno ukrepamo.

Dovolite mi, da se tudi jaz ob tej priliki naiskrenejše zahvalim tovarišu Bajecu za vse, kar je prispeval k razvoju Tosame, saj je s svojim dolgoletnim in izredno uspešnim delom veliko prispeval k temu, da je Tosama kolektiv z bogato in lepo preteklostjo in prepri-

čan sem, tudi z lepo prihodnostjo.

Posebno se mu moram zahvaliti za veliko in nesebično pomoč in sodelovanje ob mojem prihodu in uvajanju v delovno organizacijo.

Upam, da nam tudi v bodoče tova. Bajec kot pravi Tosamovec, ne bo odrekel pomoči, kadar jo bomo potrebovali, vsekakor pa bo vedno dobrodošel obiskovalec Tosame.

Seveda pa mu velja tudi iskrena želja, da bi se v zasluženem počitku čimboljše počutil in še dolga leta to tudi užival.«

(Nadaljevanje s 7. strani)
lahko v pomoč brošura o Varstvu pri delu, ki je izšla v zbirki »Knjižnica Sindikati« in Priloga Sindikalnega poročevalca.

Ad) 4

— KOOZS je sprejela tudi sklep, da je potrebno dopolniti naše splošne akte, ki obravnavajo opis del in nalog po načinu — ocena nagrajevanja so akti in praksa.

— V javni razpravi je sedaj Pravilnik o delu in organiziranosti KOOZS, ki se bo sprejemal po Zborih.

— V septembru 1980 bo potekala obravnava Dogovora o temeljih družbenega plana za obdobje 1981-1985. V Tosami bomo v okviru tega obravnavali tudi temelje plana tozda Saniteta in tozda Filtri. Povzetke gradiva bodo pripravili v EPS.

Ad) 5

— KOOZS je potrdila naslednji finančni načrt za leto 1980:

— honorar za praporščaka je: 210 din,

— za bolnike, ki so v bolniškem staležu več kot dva meseca in ob smrti svojcev je 800, din (to velja od avgusta 1980),

— pevci so dolžni peti članu Tosame ali upokojujencu in zato dobijo 1.200,00 din honorarja. Če se slučajno ne morejo udeležiti pogreba umrlega člana kolektiva ali upokojenca, morajo sami urediti in preskrbeti druge pevce,

— sprejeto je bilo, da se od avgusta 1980 tudi za umrle upokojujence Tosame objavi osmrtnica,

— ostanek denarja od članarine naj se nameni za ogled Titove grobnice, Dedinje v Beogradu,

— Za predsednike IO OZS naj se nabavijo brošure — Sindikati po svetu — in pa brošure o Varstvu pri delu,

— nabavili bomo en izvod knjige »Razmah strokovnega sindikalnega gibanja na Slovenskem od 1918 — 1922. leta« — avtor je dr. Stiplovšek Miroslav. Za arhiviranje omenjene literature se zadolži SKS.

— Pri športni aktivnosti se mora upoštevati množičnost. Iz ZS SSP je namenjenega precej denarja za šport, vendar je potrebno ta denar razporediti tako, da bodo vse sekcije enako zastopane.

— Kupiti je potrebno nov sindikalni prapor, starega pa bomo shranili v posebni vitrini, ki jo bo izdelali v mizarški delavnici.

— KOOZS je sprejela sklep, da se tov. Bajec Slavku ob odhodu v pokoj kupi spominsko darilo. Za obliko in vrednost darila se zadolži Odbor za splošne zadeve.

KOOZS je soglasno podprla sklep, da se tov. Bajca, dosedanjega glavnega direktorja predlaga za podelitev Kraigherjeve nagrade.

Martina Urbanija

Na osnovi sklepa Odbora za splošne zadeve objavljamo **Odločbo občine Domžale — organa za sanitarno inšpekcijo, o zadevi obratovanja obrata družbene prehrane.**

Odločbo

Tovarni sanitetnega materiala Domžale se odredi, da mora v rokih določenih s to odločbo v obratu družbene prehrane urediti:

1. Od končne priprave malice do zaključka razdeljevanja ne sme preteči več kot dve uri, temperatura termično pripravljenih malic pa v tem času ne sme pasti pod 60° C.
ROK: takoj.

2. Pomivanje posode in jedilnega pribora je izvršiti takoj po konzumaciji v pomivalnem stroju z dodatkom razkužilnih sredstev.
ROK: takoj.

3. Redno vsakodnevno je prostor, opremo, delovne površine, posodo in pribor temeljito očistiti in razkužiti.
ROK: takoj.

4. Zaposleni v kuhinji si morajo pri prehodu iz enega opravila na drugega ter po uporabi stranišča temeljito umiti in razkužiti roke.
ROK: takoj.

5. Pri prehodu iz nečistih na čista dela morajo zaposleni menjati delovno obleko.
ROK: takoj.

6. Zaposleni v kuhinji ne smejo opravljati del in nalog snazilk v drugih prostorih razen v kuhinji.

ROK: takoj.

7. Zagotoviti zaposlenim v kuhinji najmanj 5 kompletov delovnih oblek.

ROK: en mesec po prejemu odločbe.

8. Cistila in čistilna sredstva, ki se uporabljajo za čiščenje kuhinje se ne sme uporabljati v drugih prostorih in jih je hraniti v posebni omari.

ROK: takoj.

9. Po priloženem navodilu, ki je sestavni del te odločbe je shranjevati kontrolne vzorce malic.
ROK: takoj.

10. Po pooblaščenem zavodu se je občasno prepričati, če pripravljene malice ustrezajo predpisom o zdravstveni neoporečnosti.
ROK: takoj.

Pritožba se odloži izvršitve odrejenih ukrepov.

ZAHVALI

Sindikalni organizaciji TOZD Filtri se iskreno zahvaljujem za obisk v času moje bolezni.

Pavla Poljak

Ob smrti moje drage mame se sodelavkam in sodelavcem pripravljavnic najlepše zahvaljujem za denarno pomoč in izraze sožalja. Zahvaljujem se tudi sindikalni organizaciji za denarno pomoč.

Pavla Vrhovnik

(Nadaljevanje s 4. strani)

- 3 Topli obrok TOZD Filtri
4. Reprezentanca
5. Močnejša prehrana TOZD Saniteta
6. Močnejša prehrana TOZD Filtri
7. Iztržek po blagajni

255.523,05 din
9.732,75 din
62.039,90 din
3.888,25 din
195.810,00 din

3.072.746,70 din

351.175,70 din

Razlika — izguba

Ker se v prihodnosti pričakuje dodatno povečanje materialnih stroškov za cca 20 % je potrebna lastna udeležba v višini 3,71 din. Trenutna participacija v višini 4,00 din na obrok bo verjetno nekoliko presežla potrebna sredstva, vendar bodo sčasoma stroški od predvidenih še večji, zato predlagamo, da vsote lastne udeležbe v višini 4,00 din ne bomo spremenili toliko časa, dokler bodo obračuni poslovanja obrata družbene prehrane pozitivni.

V zvezi s tem je Odbor za splošne zadeve sprejel naslednje sklepe: 1. S 1. 9. 1980 se preide z lastni udeležbi delavcev pri stroških za

pripravo obrokov malic v višini 4.— din za en obrok.

2. Dosedanji nastali primanjkljaj v višini 351.175,70 din, ki se nanaša na obdobje januar — julij vključno s primanjkljajem meseca julija 1980, bo potrebno pokriti ob razporejanju čistega dohodka za leto 1980.

3. Vsi tisti delavci, ki imajo z ustreznimi zdravniškimi potrdili predpisano dietno hrano, bodo še nadalje prejeli prahrambene bone za nakup živil po dotedanjem načinu in ne prispevajo omejene višine lastne udeležbe.

SKS

obrat družbene prehrane

Greeemo na moorje...

Takole, ko se spomnim nazaj v otroške dni, se mi zdi kar čudno kako je takrat počasi mineval čas tja do vojaščine, potem pa vse hitreje in še hitreje.

Prav rad bi danes »zabremzal« tok časa, pa žal to ne gre. Ni še dolgo tega, kar sem se vrnil s poletnega dopusta z morja, pa že študiram kakšne so moje možnosti v očeh komisije, ki bo naslednje leto odločala kje in kdaj si bo kdo na-

»Tudi moj«, je rekla druga. »Okrog vseh otokov je že plaval, da je kar nekam shujšal!« Tretja pa je molčala, saj njo je mož naložil v čoln, pa sta hodila kožo nastavljat vsak dan na otoke med otroke sonca.

Tri, štiri kilometre više, tik ob obali še vedno nastaja in se širi Červar. Hišica pri hišici, vmes pa zelenice in vse kar sodi zraven. Okrog marine, to je priveza za barke, so trgovine in restavracija, lepo

domeka ni zmanjšalo splošnega čudovitega vtisa.

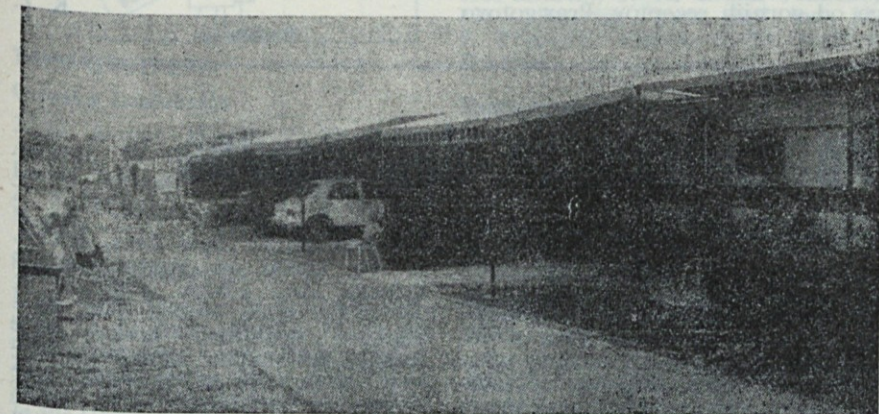
Tretji dan našega pečenja v Červarju sem že zgodaj zjutraj vlekkel za startno vrstico Tomosovega »brenclja«. S potomstvom smo se odpravili v Pineto pri Novem gradu. Po skoraj uro dolgem »gunčanju« smo pristali ob lepo urejeni obali Pinete, ki je kar vrvela od napol nagih teles. Koliko muk je potrebno za tisto malo porjavele kože! Pa kaj, ko to sami hočemo. Prijatelj Tone me je dočakal že na pomolu in mi pomagal iztovoriti foto rekvizite. »Tone«, je rekel, »si mar ti tisti, ki me boš obračal na soncu? Veš, odlična hrana in vse kar sodi zraven so me tako polenili, da se mi na soncu tudi obračati ne ljubi.«

Sedem lesenih hišic skritih med gostimi borovci, tik pred obalo pa skupna kuhinja, ki postreže z marsičem prijetnim za oči in trebuh. Ne vem, so bila zadovoljna lica gostov, ali pa Toneta »kačja slina«, ali pa morda prijazna točajka za šankom litijskega doma tisti razlog, da sem kar težko zapuščal ta mali del Jadranske obale. Lepo je tam.

Tudi v Izoli je lepo. Vse je prepuščeno turistu, uživalcu kraja in hišic. Vse je prepuščeno njemu samemu in družini, ki ga obkroža. Ni vezan na nikogar, samo na svoj želodec in policaja, pardon »policistko« poleg sebe. Sicer pa je to navadno dobra vila, ki poskrbi, da se človek bolj z veseljem spominja kako je bilo včasih lepo.

Boste rekli, kje pa je najlepše? Verjemite mi, da je to doma. Čeprav ni morja in marsičesa drugega, pa je doma nekaj, kar je le doma, kar ne da niti denar, niti še tako čudovita družina. Pa saj to ni važno. »Sosed, mi smo bili pa na morju!«

Tone Stare

makal svoje okončine v čudoviti vsebini Jadranskega morja. Jaz dalj namreč za zdaj ne vidim. Letos sem se namakal v Červarju, radovednost in katrca pa sta me vodili povsod, koder imajo Tosamovci svoje koticke.

Prav povsod je zelo lepo, povsod za nekoga najlepše in najboljše. Najsi bo Vrsar z otoki, ki so vaba za oči željne nage kože, ali Červar pozidan z matematično natančnostjo in ovit s svojstvenim čarom domačnosti. Za te, ki jim je kuha odveč, je Pineta s svojim zelenjem prava potuha, za mlade in one še vedno zaljubljene pa je skupinica lesenih hišic v Izoli pravo mesto, kjer vsa skrita čustva z svo močjo privrejo na dan. Kaj bi si človek želel še več?

V Vrsar sem prišel povabljen kot gost. Ogledal sem si nove prikolice in njih ureditev. Čudovite so! Notranja oprema je tako sodobna, da bi vsakomur, ki se poda v ta čudovit kraj, priporočil, da se malo pouči kako se ravna z vso vgrajeno tehniko. »Hladilnik ne dela«, boste rekli. Prezrli pa boste, da je zmrzovalnik poln ledu, ali pa termostati napačno nastavljeni. Še in še je malenkosti, ki vam bodo brez dobre volje ali pomankanja iznajdljivosti lahko zagrenili dopust. Pa še ena značilna iz Vrsarja. Poslušal sem tri ženščine, ki so se pogovarjale o svojih dedcih. »Veš«, je hitela prva, nisem vedela, da moj tako rad in dobro plava.«

razvrščene za ta ali oni žep. Beri: tanjši ali debelejši. V tem Červarju me je najbolj začudilo to, da gostinci precej zaostajajo za našimi domačimi, s cenami namreč. Toplo morje in mrzlo Union pivo je bil kapital, katerega ni zmanjšal strog pogled žene, ki je vedno kontrolirala v katero »hribovje« sem usmeril svoj pogled.

Kaj pa stanovanje, boste rekli? Najlepše doma, kdor ga ima! Res je tako, saj imaš v Červarju vse kar najdeš doma in še več. Tudi šestinpetdeset stopnic do našega

Konzerviranje brez konzervansov

Poletje je v zatonu, gozd, polje in sadovnjak nam nudijo svoje sadrže v izobilju. Mislimo pa na zimo. Doma vloženo in konzervirano sadje in zelenjava je kajpak neprimerno bolj zdrava hrana kot tista v kupljenih konzervah. Razen tega je osebni ponos tistega, ki je konzerviral. Prav zato nekaj nasvetov za vlaganje sadja:

Breskve s sirupom in rumom:

2 kg breskev, 1 kg sladkorja, 1 vanilija, 1 kozarček ruma

Najprimernejše so trde, rume in velike breskve. Olupimo jih, razpolovimo ali razrežemo na krhlje, dodamo vanilijo in jih pokrijemo s sladkorjem. Naslednjega dne odcedimo sok, ki so ga izločile, in ga pustimo 3 minute vreti. Od stranimo vanilijo in ohladimo sirup. Breskve vložimo v kozarce in jih prelujemo s sirupom. Dodamo še rum in kozarce zapremo.

Vložene slive:

Slive, 1 kg sladkorja, 3,5 dl vode
Slive morajo biti zrele, vendar ne preveč in nepoškodovane. Stirkat do petkrat jih z iglo prebodemo pri vrhu in jih položimo v hladno vodo. Zavremo in jih takoj nato poberemo iz vode in odcedimo. Pripravimo sirup. Vodo in sladkor segrevamo do 35°C, torej tako, da sirup tvori nitke in ga prelijemo preko sliv v skledi. Naslednjega dne odcedimo sirup, ga segrejemo in ko začne vreti, mu dodamo slive. Ponovno zavremo, previdno mešamo in odstranjujemo peno. Slive vložimo v kozarce, še nekoliko zgostimo sirup in ga vlijemo preko sliv. Ko se vse skupaj ohladi, neprodušno zapremo.

Hruške v sirupu:

1/2 kg olupljenih hrušk, 1/2 kg sladkorja, cimet, nageljnovc žbice, limonina lupina

Najprimernejše so ne prezrele, vendar sočne hruške. Hruške olupimo, večje razpolovimo, ali zrežemo na krhlje, manjše pa pustimo cele. Kuhamo jih na zmernem ognju s sladkorjem (na 1/2 kg očiščenih hrušk 125 gr sladkorja). Ko so mehke, a še ne razkuhane, jih odstranimo z ognja in jih vložimo v primerno posodo. Tekočini dodamo preostali sladkor (375 gr), in skuhamo. Vse skupaj vlijemo preko hrušk. Naslednjega dne odcedimo sok, dodamo nekoliko cimeta, nageljnove žbice in limonine lupine ter nekoliko zgostimo na ognju.

Dodamo hruške in jih še kakšno minuto kuhamo. Hruške odcedimo iz soka in jih vložimo v kozarce. Če je potrebno, lahko sirup še nekoliko zgostimo in ga vročega zlijemo preko hrušk.

Upamo, da vam bo članek prišel prav in da boste preiskusili vsaj enega od gornjih receptov. Prav gotovo

ste sami že vlagali različne poletne in jesenske dobrote z vrta posvojih preiskušanih navodilih. Zakaj jih ne bi zaupali nam vsem. Pa ne samo receptov in nasvetov za gospodinjstvo, pač pa tudi vse, za kar menite, da bi bilo zanimivo ali bi utegnili koristiti tudi drugim. Prispevke oddajte v Tosamine nabiralnike ali pa kar v tajništvo (verjetno veste, da se vsi prispevki honorirajo). Več nas bo sodelovalo v našem glasilu Tosama, bolj bo le-ta zanimiv, hkrati pa se bomo tudi uspešneje vključevali v akcijo »Tisoč delavcev — sodelavcev«, ki poteka letos širom Slovenije.

K. Z.

Po zajtrku se dan spozna

Veliko govorimo o preizkusi produktivnosti pri delu, o prenapetosti in zamašenih prometnih žilah v jutranjih urah, o utemeljenosti uvedbe zimskega časa v Jugoslaviji, o prepovedi točenja alkohola pred sedmo uro. Vse te zagate imajo eno skupno značilnost: bolj ali manj jim botrujejo naše slabe navade in razvade pri pomembnem jutranjem opravilu — zajtrku. V najhujših primerih ga sploh ne poznamo več — saj bo dopoldne topla malica in zjutraj nimamo ne časa ne teka, si pravimo. Nič manj škodljiva ni druga pogosta navada — da popijemo samo kavo: črno in vročo. Da bi se zbudili, pravimo. Tretji poglavitni greh pri zajtrku je, da karkoli že jemo — pojemo v naglici, mimo grede ali celo stoje. V mislih smo ali še v postelji ali že na cesti oziroma v službi.

Kdor zdaj misli: gotovo je samo pri nas tako, drugod po svetu zajtrkujejo bolj pametno, se moti. Glavna napaka pri zajtrku po vsem civiliziranem svetu je brez dvoma to, da nimamo oziroma si ne vzamemo dovolj časa za jutranji obrok hrane.

Pomisliti moramo, da ima organizem za seboj daljši čas počitka in potrebuje določen čas, da se prebudi. Tudi jutranji odločilni skok iz postelje ni najbolj zdravo početje. Telo potrebuje čas in energijo, da se prilagodi zahtevam »zbučenega stanja« in ga ne smejo preplaviti s škrobom in strupi. Vroče pijače, prava kava in celo pomarančni sok na tešče dražijo želodčno sluznico in ovirajo prebavo.

Marsikdo misli, da je vse prav, če se brez pomisleka ravna po uslugah najboljših hotelov in da bo gotovo v redu, če tudi doma uvede to, kar ponujajo turistična središča svojim gostom — to je klasični

dunajski zajtrk: bela kava, žemlje, surovo maslo in marmelada. Iz zornega kota zdrave prehrane je tak zajtrk malo vreden. Tudi če z užitkom hrustamo krhke sveže žemlje, ne smemo zanemariti dejstva, da je taka moka skoraj brez energetske vrednosti. Isto lahko trdimo o rafiniranem sladkorju in industrijsko izdelani marmeladi. Oboje sicer lahko nadomestimo z medom, ki pa tudi ne sme biti najcenejši in zato slabše kakovosti. Kar je pri zajtrku največ vredno, obenem pa tudi najbolj okusno in dobro prebavljivo, tega je običajno najmanj: to sta mleko in surovo maslo.

Jugoslovani porabimo zelo veliko kruha, večinoma belega. Prvi korak k bolj zdravim prehrabnim navadam bi bil, da bi pekli in kupovali več kruha iz polne moke, črn oziroma graham kruh. Dobro bi bilo, da bi se navadili uporabljati še druge vrste žit (ječmen, oves, ajdo) in da bi se navadili pripravljati močnatne jedi in pecivo na druge načine — iz kaše, kosmičev, otrobov in seveda polne moke.

Kaj pa pijače? Jasno je predvsem, da niti kava niti pravi čaj na tešče nista zdrava, ker močno dražita sluznico. Jejmo za začetek kakršnokoli kašo, skuto ali popijmo vsaj požirek mleka na prazen želodec, šele na to naj sledi nekaj krepkega, nato pa zbudimo telo, če se nam zdi potrebno, s kavo ali čajem. Tudi sveže mleko ali čaj s smetano poživita človeka zaspane narave. Posebno otroke moramo navaditi na jutranje mleko, s kakovom ali brez.

Veselo snidenje družinskih članov pri prvem obroku dneva pripomore tudi k boljšemu razpoloženju in večji ustvarjalnosti prek dneva.

Iz revije »ZDRAVJE«

Osebnosti

Rojstni dan praznujejo od 12. 9. do 11. 10. 1980

TOZD SANITETA

Otroška konfekcija

2. 10. Avman Mihela, 7. 10. Cerar Andreja, 19. 9. Rudolf Joži, 19. 9. Bezljaj Helena, 5. 10. Kovačič Joži, 21. 9. Jančar Terezija, 9. 10. Horvat Marija

Sanitetna konfekcija

1. 10. Batič Ivanka, 24. 9. Cvirn Dragica, 22. 9. Perne Majda, 25. 9. Jeretina Dragica, 13. 9. Račič Zinka, 27. 9. Rode Pavla, 25. 9. Smolnikar Milka, 18. 9. Mihajlovič Dragana, 7. 10. Urankar Draga, 1. 10. Volkar Marija, 1. 10. Zupan Mihela, 23. 9. Pirnat Matej, 7. 10. Zupan Rafko

Mikalnica

13. 9. Oražem Jože, 19. 9. Korošec Jože, 13. 9. Bešter Terezija, 20. 9. Cimbola Ani, 22. 9. Česen Slavka, 5. 10. Frankovič Brigita, 10. 10. Hrovat Pavla, 29. 9. Hribar Marija, 16. 9. Jeretina Francica, 15. 9. Križman Brigita, 7. 10. Kosec Marija, 26. 9. Korošec Marija, 18. 9. Lazarevič Marica, 1. 10. Sedeljšak Marinka

Tkalnica ovojev

9. 10. Prelovšek Zinka, 26. 9. Rihtar Ivanka, 23. 9. Marn Marija, 6. 10. Cerar Francica, 30. 9. Rode Marica, 8. 10. Praznik Rezka, 2. 10. Planinc Marija

Avtomatska tkalnica

7. 10. Florjančič Rafaela, 29. 9. Šuštar Pavla, 2. 10. Stele Fani, 6. 10. Ravnikar Marija, 6. 10. Marolt Magda

Pripravljalnica

Belilnica

16. 9. Pavšek Viktor, 17. 9. Juhant Franc, 18. 9. Pirnat Milena

Vlaknovinski oddelek

16. 9. Černohorski Miro

Vodstvo sanitete

21. 9. Pungerčar Marjeta

TOZD FILTRI

26. 9. Andrejka Miha, 10. 10. Breznik Mihela, 16. 9. Cirer Joži, 14. 9. Pavlič Zofka, 29. 9. Smolnikar Jelka, 28. 9. Urankar Tinca, 27. 9. Grošelj Marjeta

DSSS

Pomožni obrati

2. 10. Bergant Andrej, 17. 9. Hribar Ivanka, 14. 9. Jamšek Franc, 26. 9. Žendar Edvard.

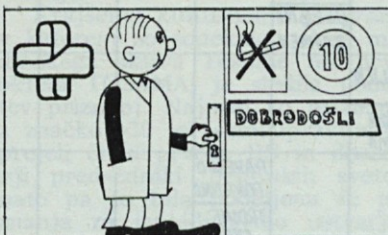
Skupne službe

18. 9. Jeretina Metka, oec., 27. 9. Kos Martin, 3. 10. Lekan Francica, 12. 9. Peterlin Franc, dipl. ing., 12. 9. Primožič Vlasta, 6. 10. Hafner Francica

Komerciala

14. 9. Dečman Viktor, 26. 9. Florjančič Matevž, 17. 9. Miš Franc, 28. 9. Novak Marjan, 5. 10. Prstec Stjepan, 17. 9. Račič Martin, 20. 9. Rebolj Milica, 6. 10. Strehar Karol, 25. 9. Grilj Milan

PRIŠLI V DELOVNO ORGANIZACIJO:

— Sankovič Stanka
— Meglič Franc
— Skubi Bernarda
— Smolnikar Ivana
— Klopčič Franc
— Pavlič Peter
— Pavlič Janez

ODŠLI IZ DELOVNE ORAGNIZACIJE:

— Osolnik Martina — sporazumno

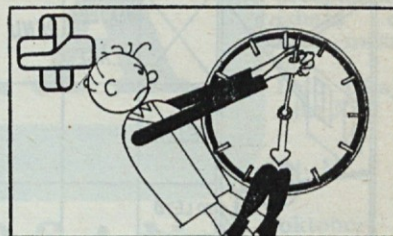
— Šorn Janez — sporazumno
— Morela Stanko — v JLA
— Jug Srečo

RODILI SO SE:

— Ocepek Vinko — hči
— Homar Mariji — hči
— Rode Sonji — sin

— Urankar Sonji — sin

ZAMUDNIKI V MESECU AVGUSTU 1980

Berdajs Srečo, Dečman Viktor.

NAGRADE KRIŽANK

V tej številki vam posredujemo izid žrebanja dveh nagradnih križank.

Rešitev julijske križanke je poslalo 23 sodelavcev, žreb pa je delil nagrade naslednjim:

1. nagrado RAVNIK Marjani — DSSS — EPS
2. nagrado ULČAR Ani — TOZD Saniteta — Tk. ovojev
3. nagrado BRECELJNIK Nuši — DSSS — SKS

Križanko iz avgustovske številke pa je reševalo več sodelavcev in v nabiralnikih smo dobili 49 rešitev. Pri žrebanju so dobili:

1. nagrado KOSIRNIK Marjetka — DSSS — TRS
2. nagrado PRIMC Helena — TOZD Saniteta — Konfekcija
3. nagrado MLADENOVIC Rozi — TOZD Saniteta — Mikalnica

Nagrajencem čestitamo!

Uredniški odbor

Izdaja: TOSAMA

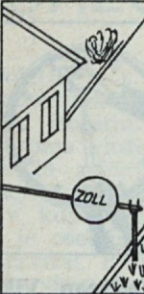
Uredniški odbor:

Dušan Borštner, Marta Drčar, Olga Jeretina, Marjana Lubinič, dipl. iur., Silva Mežnar — Franc Arnuš, Miha Andrejka, blagajnik, Ivanka Ogorevc, Jože Podpeskar, dipl. ing., Marija Presekar — korektor, Tone Stare — fotograf, Vladka Berlec — glavni urednik.

Naklada: 1.300 izvodov.

Tisk: Papirkonfekcija Krško

Nagradna križanka

		MERILEC VLAGE	RENU	GRŠKA ČRKA	DEL MORSKE ŽIVALI	ZNIŽANA NOTA	RIMSKA 100		LJMETNIKI	AKAD. KLUB	TRPNIK OD NANZETI	OS. ZAJMEK	MESTO V BELGIJI
	GEJZIR												
	TO LETO												
	CVETLICA							BITJE					
OBVEŠČ. AGENCIJA			MEDM. BOLEČINE			JÉ IN ----		BLOKIRANJE					
			KOSILO			HRV. TAK		ZMERJATI					
VRSTA JUHE				ŽENSKA GARDEROBA								DOMAČA ŽIVAL	
				RAZL. SOGL.								ZVEZA REZ. STAREŠIN NEOBICAJNA	
AMER. FILM								M. IME				SEZNAM ČRK	
								VPRAŠAL.					
M. IME					MENIČNO JAMSTVO					GRŠKA ČRKA			ŠTROJE- VODJA
					OSEBNI ZAJMEK					AMORETI			
15 ČRKA ABECEDA	EDVARD			SKALJEN								BERLEC	
	MESTO V GRČIJI			STARA MAMA								VLADKA	
GERM. OREL			OSEBNI ZAJMEK			PAPESKO POKRIVLO						ŠPANSKI SPOLNIK	
			NEZNAN. V MAT.			TROJNI SKOK						VEZNIK	
KONEC SUHE ZEMLJE		POSEDOV ATI						VEST					
		MERITI											
PREB. NEMČUJE					LETNI ČAS		OSTALINA						
							OS. ZAJM.						
ŠP. Ž. IME				JOVANJE LIRSKI PEŠNIK				BILLY THE ...			PREDLOG		
								TRUD			NE BOGATA		
PLANINA V SRBIJI			NAREJENA IZ LESA							ČUD			
										MLAD. KNJIGA			
SAMOGL.	RIMSKA1		TOVARNA V KRANJU						IGRALKA WEST			ATOM	
	ŠTEVILA		EPSKA PES.						GLAVNI ŠTEVNIK				
PROSTORNI ASSOCIATED PRESS							PRVENSTVO EVROPE VKOSARKI				EDEN OD ČUTOV		
											ZVEZA KOMUNIST.		
ARABSKI ŽREBEC		... PANTER					OSEBNI ZAJMEK			POT			
		PREDLOG											
ZVOK IZ PUŠKE			OZIRAL. ZAJMEK			AKAD. NASLOV			PREVARA				